

MEMO

Komitee/töögrupi nimi:	Põhjamaade ja Baltimaade Mesindusnõukogu PBMN (NBBC) aastakonverents Eestis Tartus.
Adressaadid:	Eesti Mesinike Liit, lähetuskäskkiri nr. 2-11 kokkuvõtte-aruanne
Aruande koostaja:	Arvi Raie, Eesti mesindusprogrammi mesilashaiguste seire alameetme juht
Kuupäev:	04.02-06.02.2011
Lehekülgede arv:	4

Lühidalt

Kokkuvõtte koos järeldestega

04.02-06.02.2011 toimus osavõtt Põhjamaade ja Baltimaade Mesindusnõukogu PBMN aastakonverentsist Eestis, arutelu ja konsultatsioonid osavõtivate maade mesinike liitude, ülikoolide ja uurimisasutuste esindustega Euroopa Liidu direktiivide kohase mesindusalase arendustöö raames rahvuslike mesindusprogrammide täitmise teemadel perioodil 2010-2013, eriti mesilashaiguste seire, tõrje ja profülaktika alase tegevuse osas, sealhulgas vastava teavitustöö korraldamise ja teabematerjalide koostamise küsimustes, samuti mee ja teiste mesindussaaduste esmatootmise ja käitlemise üldhügieeni teemadel.

1. Eesti 04.02.2011 Põhjamaade ja Baltimaade Mesindusnõukogu PBMN koosolek Tartus. Arutusel oli mesilaste haiguste alane olukord. Anti ülevaade haiguste levikust, eriti varroatoosi alast olukorrast. Soomes on mõned piirkonnad põhjas ja saartel, kus varroatoosi tekitajat ei ole leitud ja seega võiksid määratleda kui varroatoosi vabad piirkonnad. Norra esindaja andis lühikese ülevaate, tuues välja piirkonnad, mis on looduslike barjääride (mägede ja fjördidega eraldatud, mistõttu neis kohtades oleks võimalik saavutada varroalesta vabastust, hõlmaks see Kesk-Norras 6000-6500 mesilasperet ja Põhja-Norras 750-850 mesilasperet. Rootsis oleks vabad piirkonnad võimalikud ainult põhjas. Taanis selliseid vabu piirkondasid ametlikult ei leitud, kuigi ühel saarel on suudetud hoida mesilasperesid varroalestade vabad. Olemas küll plaan haiguse väljatõrjumiseks, kuid nõuab suuri pingutusi ja rahalisi vahendeid. Eestis varroatoosi vabasid piirkondi ei leitud, kuigi esineb saari, kus mesilasi ei peeta. Suurendatud on järelevalvet ja teadlikust mesinike hulgas, mistõttu ka kevadised seiretulemused viitavad 75% varroatoosi esinemissagedusele võetud tarulangetise proovides. Lätis ja Leedus on sarnaselt Eestile levinud varroatoos üle kogu maa ja esialgu sellest haigusest täielikult vabu piirkondi kindlaks teha ei saa. Seetõttu tuleb jätkuvalt panustada suuremat rõhku varroatoosiga võitlemiseks ja uute ravi- ja tõrjemeetmete väljatöötamisele.

2. 05.02.2011 Põhjamaade ja Baltimaade Mesindusnõukogu PBMN koosolek Tartus.
Ettekanded:

1)Flemming Vejsnaese ettekanne mesilate vaatlus projektist COLOSS ja talvekadudest Taanis ning varroatoosi ravi tähtsusest.

COLOSS (mesilasperede kadude alane teabesüsteem) tegemist ülemaailmse teabevõrgu süsteemiga, kuhu kuulub 214 liiget 51 riigist. Liikmeteks on erialateadlased, mesinikud ja meekäitlejate esindajad. Töögrupi üheks põhieesmärgiks on saada usaldusväärseid ja võrreldavaid andmeid mesilasperede kadude kohta kogu maailmas võrreldantuna. See ei ole kerge ülesanne, kuna mesindamise traditsioon/praktika ja kliima tingimused on tohutult erinevad riikide vahel. Siiski töögrupp koostas küsimustiku seitsmest olulisest ja 18-st vabatahtlikust küsimusest, mida kasutati 25 riigis 2010.a. mesinikud tagastasid 15066 küsimustikku, mis hõlmas 638927 mesilaspere- andes keskmiselt 300000 üksikteavet. Esialgsete andmete tulemusel (november 2010) keskmine kadu oli Euroopa, Kanada ja USA tasemel 17%. Talvekaod Taanis on 14,4% alates 1986 ja 2009/2010 oli 15%. Suurema tähelepanu all on olnud CCD. CCD määratletakse mesilaste kadumist, jättes alles mesilasperes ainult mõned mesilased varustatuna rohke söödaga ja ilma kõrgeenenud varroalestadest või varroatoosi poolt põhjustatud kahjustustest. Mesilasperede kadudest omasid 20% CCD sümptomeid, kuid me eeldame siiski, et põhilised kaod olid põhjustatud varroast ja viiruskahjustustest. Üldised kokkuvõtted talvekahjustest 2009/2010 olid:

- Mesinikel, kellel rohkem kui 20 mesilaspere oli väiksemad kaod
- Kraini ja Bukfasti mesilastel väiksemad kaod kui teistel rassidel
- Peredes, kus esines väiksem mee toodang olid suuremad kaod
- Rändmesilates esinesid väiksemad kaod kui statsionaarsetes
- Varasem talvesöötmine tagas väiksemad kaod kui hilisema söötmisega
- kaks või kolm erinevat varroatõrjet tagas väiksemad kaod kui ühe raviga
- Mesinikud, kes kasutasid oblikhappe tilgutamist kandsid väiksemaid kahjusid

Hea küsimustiku plaani arendus, koos hea selgitusega ja kerge küsimustele vastamisega on tulevikuks oluline selgitavaks vahendiks mõistmaks praktiseerivate mesinike probleeme.

2) Ari Seppälä ettekanne kliima kui olulisemast mõjust mesilasperede kadu põhjusena Põhjamaades.

Mesilasperede kadude uuringute põhitähelepanu oli pööratud kahjuritele, haigustele ja pestitsiididele. Võrreldes erinevate riikide kadusid võib märgata tugevat erinevust aastate lõikes. Näiteks vaadates viimase 12 aasta kadusid Rootsis ja Soomes näeme samasugust seisu iga aasta. Sellist sorti sarnasust ei saa pidada kokkulangevuseks. Keskmiselt vähem kui 50 mesilaspere/ema on keskmiselt importitud Soome Rootsist ja mitte ühtegi mesilast Soomest Rootsi. Võrreldes andmeid ei saa selgitada sama haiguste või kahjurite probleemiga. Ainuke selgitus on kliima faktor. Ilmastiku olud eelmisel aastal, mis olid vihmane ja tuuline omas suurt efekti talvitumisele. Mesinikud ei saa kontrollida ilma, kuid NBBC peaks tegema ühiseid jõupingutusi selgitamiseks välja tegurid, mis enim mõjutavad mesilaste talvekadusid.

3)Lauri Ruottinen. Mesilasperede kadude inspekteerimise akt võib mesinikku aidata kaasa surnud mesilasperede analüüsile ja võib aidata paremaks perede hukkamise andmete kogumisele.

Tehnilised andmed ja pikk kogemus märkida üles elusate mesilasperede andmeid abistab majandamise planeerimisel ja meemesilaste aretuses. Tõuaretuse hindamiseks erinevad kriteeriumid ja andmebaaside kontseptsioonid on välja töötatud rahvusvahelisel tasemel. Kui mesilaspere sureb, selle üksuse tegevus lõpeb. Paistab, et puudub vajadus koguda sellega

seotud teavet hukkunud üksikpere kohta majandamise või aretuse seisukohalt. Alati põhjustab hukkunud mesilaspere mesinikule stressi ja normaalne reaktsioon on saada võimalikult lihtsamalt üle ilma täiendavate andmete ülesmärkimiseta. Igal juhul on peamiseks põhifaktoriks kadude hindamisel on koguda võrreldavad, usaldusväärsed ja analüüsitavad andmed võimalikult varakult surnud mesilasperedelt. Lisades võimaluse korral andmed mesilaste proovidele varroa, nosema, viirused ja AHM analüüsid võimaldaksid rohkem usaldusväärsemat informatsiooni perede surma põhjuste tulemuste kohta.

Põhiliseks kadude andmete akti kasutus eesmärk on vähendada subjektiivset viga mesiniku poolt surnud mesilaspere analüüsil. Kontrolli akt on vajalik, et saada kogu võimalikku informatsiooni koheselt peale hukkumise avastamist. Lõpuks lisatakse hukkumise aktile mesilaste proovide tulemused. Hiljem on need andmed mesilaste hukkumise hüpoteesi kontrollimiseks. Hukkumise akti sisu peab olema esitletud ja soovituslikult kommenteeritud.

4) Björn Dahle ettekanne Euroopa haudmemädanikust (EHM) Norras. Kuidas tegutseda suure nakkuspuhanguga peale 30 aastast vaheaega.

EHM põhjustab G+ bakter *Melissococcus plutonius*, mis on levinud paljudes mett tootvates riikides ja on suureks probleemiks riikides nagu SB ja Sveitsis. Norras on EHM harv haigus ja viimane kinnitatud juhtum oli 1980. Nüüd me teavitame suurest EHM puhangust Lõuna-Norras 2010.a. ja selle võitluse kulust. Norra mesinikud peavad teavitama Noora Toiduohutuse Ametit, kes mesinikega koostööd teavituskohustuslike loomataudide kahtluse korral. Juuli lõpus 2010 kahtlustati esimest proovi EHM suhtes, mis saadeti uurimiseks. Kinnitus EHM saadi PCR-ga toodud ja teistes proovidest, mis oli kogutud järgmistel päevadel teistes Aust-Agderi maakonnast. Kaks päeva pärast EHM kinnitust esimesest proovis anti teada teavitamisest kogu maakonnas. Kontaktmesilate haudmeproovid (3km raadiuses, kus oli kinnitatud juhtum või mesilad, kes ostsid nakkusega EHM mesinikelt mesilasperesid) uuriti järjestikuliselt. Saamaks infot EHM levikust teistesse maakondadesse, koguti proove ühel või kahelt mesinikult igast maakonnast Lõuna-Norras. Proovide võtmine lõppes seoses haudmeperioodi lõpuga ja viimane proov võeti 25.10.10. Kokku 154 proovi 72 mesinikult uuriti ja nendest 45 osutusid positiivseks EHM suhtes. Kõik peale ühe olid leitud Aust-Agderi maakonnas. NML nõusolekul rakendati M. plutoniuse likvideerimise strateegiat norra mesilates. Selle strateegia põhjal mesinikul, kellel leiti positiivne proov tekitaja suhtes ühes või mitmes mesilasperes (olenemata kliinilistest tunnuste esinemisest) hävitati kõik tema mesilaspered ja kogu inventar desinfitseeriti. Kokku hävitati 2010.a. 3000 mesilaspere, mis kompenseeriti 400-500€ mesilaspere kohta. Täielikud sanitaarmedmed nakatunud mesilates jätkuvad 2011.a.

5) Eva Forsgren uutest suundadest EHM osas.

EHM on tõsine bakteriaalne haudmehaigus, mis on põhjustatud *Melissococcus plutoniumi* poolt. Haigus on levinud ülemaailma ja on suurendanud probleeme mõnedes piirkondades. Kuigi tekitajat on kirjeldatud juba eelmine sajand on põhiaspektid tema patogeneesis teadmata. Uued uurimismeetodid on andnud selle tekitaja kohta rohkem informatsiooni.

6) Preben Kristiansen mesindamise andmete kogumisest Rootsis.

Mesinikke on Rootsis 12000 ja siin on kaks mesilaste alast organisatsiooni RML 9500 liikmega ja Biodlingsföretagarna umbes 600 liikmega, kellel on ametlikult 150000 mesilaspere. Suurenenud on naiste osakaal viimase 5a jooksul 15%-25%-ni. Iga aasta saadab 1920 mesinikku oma andmed RML. Vastav raport sisaldab perede arvu, mee toodangut ja perede kadu. Selle andmete põhjal on mesilasperede hukkumine keskmiselt olnud 12,5%. 2008/2009 oli 17,5%, 2009/2010 oli 24,7%. Mesilasperede kaod on suuremad piirkondades, kus varroa esinemine on suur.

3. Pühapäeval 06.02.2011 jätkusid ettekanded, milles iga riigi esindaja andis ülevaate mesindamisest, mesilasperede arvust, mesinike arvust ja mesindusega tegelevate erialaorganisatsioonide ja liitude tööst.

Aleksander Kilk andis ülevaate mesindusest Eestis, meetoodangust ja mee impordist ja ekspordist.

Taani kohta andis ülevaate Flemming Vejsnaese. AHM jutumeid on jäänud vähemaks 2005.a. 58 juhtu. Riik toetab mesindusprogrammi 5000000€, mis hõlmab mesilasperede registreerimist, kultuuride tolmendamist, mesilashaiguste seiret ja mesinike väljaõpet ja õppepäevi.

Lätis mesilasperesid 64133 ja ML liikmeid 1702, on täheldatud liikmete arvu suurenemist. Varroatoosi levimus 85,7%, noseematoos 18%, lubihaue 10,6%, AHM 4,2% teisi haigusi 0,6%. Programmi raames toetatakse varroatoosi tõrjet 68334€.

Norras 2800-3000 mesinikku ja 50000 mesilaspere. Liikmeid on NML 2500, mis kuuluvad 113 kohalikku ja 15-sse maakondliku organisatsiooni. Mesindusalane seadusandlus uuenes 2009. Mesilate registreerimine kohustuslik. Mesinikke sertifitseeritakse. Mesinike toetatakse 190€/pere, talvesööta 38€/pere (mesilasperesid peab olema 25-250). Toetus aretusele 165000€, mesilaste haigustele 85000€, täiendõppele 18000€.

Rootsis 10-14000 mesinikku, kellel on 110-150000 mesilaspere, annavad mett 2,8t, suurem osa mesindamisest Lõuna-Rootsis. Trahhelesta seire, proove 380 mesilast. AHM leiti 2010.a. 53 mesilast, nendest 125 mesilaspere leiti positiivseid, need hävitati. Olemas mesilaste terviseprogramm mesilate kontroll. CCS osa mesilaste hukkumises väike.

Soome mesinike arv väheneb, tarude arv kasvab. Kokku 2400 mesinikku ja 46000 mesilaspere. Mee hin keskmiselt 3,8€/kg, mesinikult 4€/kg ja poes 6-7€/kg mis tõuseb 8,3-ni. Hügieeni nõudeid on raske täita, oluline GMO piirangu tähtsus ja selle alane suurendatud tähelepanu.

Leedus 6000-7000 mesinikku, 120000 mesilasperet. Talvekaod 2009/2010 10% põhjuseks varroatoos, viirused ja noseematoos. Koostöö Instituudiga mesilaste haiguste alal, aretus kaini tõugu mesilastega. Ravimiste alane kontroll ja varroatoosi alaste ravimeetodite väljatöötamised.